

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Розкрито сутність поняття конкурентоспроможність підприємства. Охарактеризовані ендogenous та екзогенні причини низького рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Сформульовані рекомендації щодо розв'язання цієї проблеми в Україні.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, конкуренція, бар'єри входу на ринок, квазіконкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Підвищення актуальності проблеми забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств пов'язане із загостренням конкуренції на внутрішньому і зовнішньому ринках і дедалі більшою інтеграцією України до світового економічного простору. Тому ця проблема потребує переосмислення та теоретико-методологічного оновлення, що враховували б зміни у характері конкурентних переваг, у механізмах досягнення високого рівня конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна увага формуванню конкурентних переваг та конкурентоспроможності підприємств приділяється у працях вітчизняних учених С.Алексєєва, Я. Базилюк, В. Базилевича, В. Білошапки, З. Варналія, Н. Гаращенко, О. Драган, Г. Загорій, Ю. Іванова, Г. Скударя, В. Осецького, Л. Федулової, О.Янкового та інших.

Невіршені раніше частини загальної проблеми. Незважаючи на значні досягнення у теорії і практиці формування конкурентоспроможності підприємства, є ряд проблем, які залишаються предметом дискусій і обговорень вчених-економістів. Це визначається, по-перше, складністю проблеми взагалі; по-друге, зі трансформаційними змінами і біфуркаційними процесами, притаманними сучасному етапу розвитку світогосподарської системи, одночасно трансформуються сутність і механізм формування конкурентоспроможності; по-третє, нерозв'язаністю цієї проблеми в Україні.

Мета статті – розкрити основні проблеми, які перешкоджають підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на сучасному етапі економічного розвитку, а також окреслити шляхи їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття "конкурентоспроможність підприємства" є багатаспектною категорією і не охоплюється єдиним універсальним визначенням. Так, конкурентоспроможність підприємства визначають:

- як економічну категорію, яка дозволяє в умовах конкуренції представити на внутрішній і зовнішній ринок продукцію, яка з точки зору конкурентних переваг сприймається споживачем як краща за аналогічну продукцію конкурентів та дозволяє підприємству отримувати плановий дохід, реалізувати стратегії конкурентної боротьби й забезпечувати виживання і бажане положення на ринку у довгостроковій перспективі [1];
- спроможність підприємства здійснювати прибуткову господарську діяльність в умовах конкурентного ринку, що забезпечується вмілим використанням організаційно-управлінських, науково-технічних, виробничих, маркетингових та інших засобів ведення ефективної господарської діяльності [2];
- порівняльну перевагу даного підприємства по відношенню до інших підприємств усередині країни і за її межами [3];
- сукупність властивостей і характеристик бізнес-процесів підприємства, що дозволяють забезпечити

ефективність його функціонування при будь-яких змінах зовнішнього і внутрішнього середовища [4], тощо.

Узагальнюючи всі наведені визначення, можемо констатувати, що конкурентоспроможність підприємства являє собою його здатність утримувати своє положення на ринку та динамічно розвиватися в умовах жорсткої конкурентної боротьби. Це означає:

- виробництво товарів і послуг з високою споживною цінністю, які з точки зору конкурентних переваг, сприймаються споживачем як кращі за аналогічну продукцію конкурентів;
- високу інноваційну активність підприємства, що забезпечує виробництво оригінальної продукції, яка не має аналогів;
- високу продуктивність використання обмежених ресурсів, що забезпечує оптимізацію витрат на виробництво продукції, та зростання прибутку підприємства;
- адаптивність до змін зовнішнього середовища та сталий розвиток підприємства.

На жаль, в Україні практично відсутні конкурентоспроможні підприємства, особливо в реальному секторі економіки. Постає питання: що насправді заважає вітчизняним підприємствам підвищувати свою конкурентоспроможність? Серед основних причин такої ситуації дуже часто називають технологічну відсталість підприємств промисловості, використання застарілих технологій та обладнання, брак ресурсів і, відповідно, низький рівень інноваційної активності суб'єктів господарювання порівняно з конкурентами з економічно розвинутих країн світу, незначні можливості виробництва високотехнологічних товарів і надання сучасних якісних послуг тощо. Проте такий підхід до пояснення проблеми викликає певні сумніви. Користуючись медичною термінологією, це лише симптоми хвороби, але не її основна причина. Тобто, це не стільки причини, стільки наслідки ситуації, яка склалася у вітчизняній економіці.

На нашу думку, можна виокремити дві групи причин низької конкурентоспроможності вітчизняних підприємств – ендogenous (зумовлені діями (або бездіяльністю) самих компаній) і екзогенні (спричинені особливостями вітчизняної системи господарювання).

До ендogenous ми відносимо такі:

- низька якість управлінського персоналу, і небажання відійти від стереотипу господарювання, притаманного "ринку продавця", коли через відсутність альтернативи вітчизняні споживачі були змушені купляти те, що їм пропонували українські товаровиробники;
- недооцінка питань управління конкурентоспроможністю у практиці сучасного вітчизняного менеджменту;
- відсутність на переважній більшості підприємств стратегії забезпечення конкурентоспроможності на середньо- та довгострокову перспективу. Переважна більшість вітчизняних підприємств промислового сектору з об'єктивних причин і до нині недостатньо займаються

питаннями власного стратегічного розвитку, хоча б на примітивному методологічному рівні;

– високі енерго-, матеріало- і трудомісткість виробничого процесу, що підвищує собівартість вітчизняної продукції, порівняно з імпортними аналогами.

Як бачимо, переважна частина цих причин має суб'єктивне підґрунтя.

Крім того, існують також екзогенні причини, які істотно уповільнюють темпи підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

На наше глибоке переконання, однією із причин є низький рівень розвитку конкуренції та неефективність конкурентного середовища. Так, за даними Антимонопольного комітету України, менше половини вітчизняних ринків мають конкурентну структуру. Однак, ми вважаємо, що і цей показник є істотно нижчим, що пояснюється неефективною методикою розрахунку рівня конкуренції у вітчизняній економіці. Про це свідчать і дані опитувань самих підприємств. Так, оцінюючи рівень конкуренції з боку підприємств СНД, лише 13,25% опитаних вітчизняних підприємств вважають цей рівень як високий, 25,56% – як помірний, 15,63% – як слабкий, а 23,18% взагалі не відчують конкуренції. Схожа ситуація спостерігається і щодо рівня конкуренції з боку підприємств далекого зарубіжжя: лише 13,21% опитаних вважають цей рівень як високий, 11,32% – як помірний, 11,46% – як слабкий, 32,08% не відчують конкуренції з боку таких товаровиробників взагалі, а третині опитаних цей рівень було важко оцінити [5].

Парадоксальність ситуації в Україні полягає в тому, що навіть на ринках з конкурентною ринковою структурою відсутні повноцінні конкурентні відносини. Емпіричні дослідження і господарська практика переконують, що у висококонкурентній, на перший погляд, сфері, де функціонують сотні тисяч самостійних підприємств, складаються ситуації, не сумісні з умовами конкурентного ринку. Так, наприклад, за підрахунками Українського уряду, розмір торговельної націнки на продовольчі товари у роздрібній торгівлі, яка відноситься до висококонкурентних галузей, нерідко сягає 50%, а на промислові – 300-500% (для порівняння: у країнах з розвинутими ринковими відносинами цей показник не перевищує 8-10%).

Очевидно, що відсутність умов для розвитку здорової, ефективної конкуренції істотно знижує стимули підприємств до створення технологічних, організаційних чи навіть управлінських переваг перед конкурентами. Як відомо, саме ринкова конкуренція уже давно є механізмом відбракування всіх нежиттєвих форм виробництва і торгівлі, при ній приречені всі неефективні форми і методи господарювання. У країнах, де діють закони ринку і конкуренції, навіть підприємства-монополісти постійно відчують тиск з боку потенційних конкурентів. Ще видатний економіст ХХ ст. Й. Шумпетер наголошував, конкуренція діє не тільки тоді, коли вона існує, але й тоді, коли вона є потенційною загрозою... вона дисциплінує ще до свого настання, змушуючи суб'єкта ринку почуватися у конкурентній ситуації навіть тоді, коли він у галузі один [6].

В Україні ризик потенційної конкуренції є мізерним, оскільки існує ще одна важлива проблема – наявність високих адміністративних бар'єрів входу на ринок, які захищають компанії, що вже на ньому функціонують. Це істотною мірою зумовлено прагнення органів державної і муніципальної влади до максимальної регламентації господарської діяльності, генерації формальних норм навіть тоді, коли це не є необхідним [7, с.113]. Наслідком є надмірна (і в більшості випадків непотрібна) зарегламентованість економічної діяльності, метою якої є не реальне виконання визначених тими чи інши-

ми нормами вимог, а насамперед створення попиту на корупційні послуги посадовців. Досі панівна філософія адміністративного втручання, коли уряд прагне безпосередньо контролювати ринок замість створення умов для його автономного та "прозорого" функціонування.

У свою чергу наявність адміністративних бар'єрів створює сприятливе підґрунтя для реалізації монополістами стратегічних бар'єрів, що ще більше ускладнює доступ на ринок інших підприємств. Цим пояснюється той факт, що деякі вітчизняні підприємства випускають конкурентоспроможну на внутрішньому ринку продукцію, використовуючи неконкурентоспроможні методи, зокрема, зниження затрат на оплату праці персоналу, низькі ціни на енергоносії та сировинні ресурси при високій енергомісткості та матеріаломісткості виробництва, монополіне становище на ринку та зловживання ним, податкові преференції та допомоги від органів влади тощо. Така квазіконкурентоспроможність забезпечується за відносно низького рівня затрат, що в свою чергу стає дестимулюючим фактором для реалізації більш затратних шляхів підвищення конкурентоспроможності.

Наявність таких бар'єрів, з одного боку, обмежує появу на тому чи іншому ринку дійсно конкурентоспроможних підприємств, а з іншого, – знижує стимули для підвищення реальної конкурентоспроможності тих підприємств, які на ньому функціонують.

За відсутності ефективного конкурентного середовища та сформованості цивілізованих ринкових відносин вітчизняні підприємства не використовують усталені шляхи здобуття конкурентних переваг. Свідченням цього є, наприклад, значна технологічна відсталість та низька інноваційна активність українських товаровиробників.

Так, ступінь зношеності основних засобів промисловості коливається у різних галузях на рівні 75-80 %, темпи їх старіння перевищують темпи оновлення, що негативно позначається на якості вітчизняної продукції. Для порівняння зауважимо, що ступінь зношеності основних засобів у цивілізованих державах не перевищує 25%, а пороговий індикатор для економічної безпеки держави не повинен перевищувати 50%. Деградація основних засобів відбувається при дуже низькій частці власних коштів підприємств, які направляються на їх відтворення – лише 1,5% щорічно від вартості. Тобто повне відновлення виробничих потужностей такими темпами стане можливим тільки через 50 років, тоді як у країнах Європи на це потрібно до 5 років. Для подолання такого стану необхідно забезпечити збільшення обсягу інвестицій в оновлення основного капіталу не менше, ніж у 5 разів.

Крім того, за часткою підприємств, що займаються інноваціями, Україна значно поступається розвиненим країнам. Низька сприйнятливість до інновацій обмежує зростання продуктивності праці, зниження енергоемності виробництва, не створює підґрунтя для модернізації та структурної перебудови економіки, не забезпечує її якісного оновлення. Проблема полягає те тільки і не стільки у відсутності джерел фінансування інноваційної діяльності. Відомий український економіст справедливо назвав цю проблему міфом. Витрати українських підприємств на науково-дослідні розробки є зівставними, якщо не перевищують витрати, які несе бізнес на утримання політичних партій, футбольних клубів, на оплату хабарів тощо [8, с.113], а також на просування своїх представників у структури законодавчої, виконавчої та правоохоронної влади. Тобто, частково кошти на інновації є, але відсутня політична воля та економічна мотивація до впровадження їх у виробництво.

Ще однією причиною є самоусунення держави від виконання належних їй функцій щодо створення сприя-

тливих умов розвитку бізнес-середовища та низька якість державних інститутів. Наслідками цього стали:

- високий рівень корупції в усіх сферах господарської діяльності [9], яка фактично замінила офіційні механізми вирішення будь-яких питань;

- неспроможність судової системи належним чином виконувати свої функції, критична ситуація у сфері незалежності судової системи;

- недосконалість механізмів захисту прав власності. За даними щорічного звіту Альянсу щодо захисту прав власності за 2013 рік, Україна у загальному рейтингу займає лише 113 позицію зі 131 країн світу та передостанню позицію серед 24 країн Центрально-Східної Європи [10];

- необґрунтована і неефективна система державного контролю за господарською діяльністю підприємства. Нині контролюючі органи без будь-яких обмежень і з надлишком використовують свої права на здійснення заходів контролю щодо суб'єктів господарювання. Частина підприємств, підданих перевіркам, залишається незмінною протягом декількох років поспіль і становить 74–75%. За різними оцінками, нині в Україні існує від 74 до 88 (!) державних інститутів, які можуть припинити діяльність компанії, чи накласти на неї стягнення. Проблема ще більше ускладнюється відсутністю доступу господарюючих суб'єктів до інформації про вимоги, що ставляться з боку контролюючих органів до підприємств.

Насамкінець, варто згадати і таку причину як "недружне" бізнес-середовище. По-перше, нині підприємствам не вигідно бути конкурентоспроможними, оскільки саме такі з них в першу чергу стають об'єктами рейдерських атак. По-друге, нині в Україні між великими бізнес-групами розгортається лише конкуренція за монопольний доступ до ресурсів держави, що Дж.Хеллман називає "захопленням держави". Причому механізми захоплення не зводяться лише до корупції, вони включають різні форми лобізму і політичного впливу, зумовлені наявністю у власників чи менеджерів підприємств "своїх людей" у владі. Джерелами ренти виступають державний бюджет, природні ресурси, державність, квазідержавні холдинги, найприбутковіші напрями бізнесу, перерозподіл усього бізнесу або його частини від "чужих" "своїм", корупція під прикриттям держави [13]. Але потрібно усвідомити, що такі інвестиції не забезпечують додаткових вигод ні споживачам, ні галузі, ні суспільству загалом, а лише тимчасово захищають компанії від появи проблем при веденні бізнесу.

Враховуючи всю повноту та неординарність проблем, на наше глибоке переконання, будь-які "разові" заходи "по ситуації" можуть лише на короткий час поліпшити конкурентоспроможність того чи іншого підприємства. Для її ефективного вирішення необхідно реалізувати комплекс таких заходів:

- підвищення якості державних інститутів. Ефективні державні інститути необхідні для гарантування виконання контрактів і в більш широкому сенсі для того, щоб принцип верховенства закону став нормою економічної діяльності. Як зауважує відомий французький економіст: "Незважаючи на те, що в умовах ринкової економіки добробут значною мірою створюється приватними підприємствами, ці підприємства працюють у рамках країни і мають справу з інститутами, які створюються і підтримуються урядом. Наприклад, важливо щоб правова і судова система гарантувала права власності. Приватні компанії не можуть ефективно працювати в середовищі, де контракти не виконуються, або принцип верховенства закону дотримується слабкою мірою або не дотримується взагалі. Фірми можуть вважати для себе занадто витратним (або неможливим) ведення бізнесу в країнах з неприборканою корупцією" [12].

- розвиток інституту конкуренції, а саме створення умов для формування конкурентного середовища на вітчизняних ринках, підвищення ефективності конкурентної політики, реалізація заходів по адвокатуванню конкуренції тощо;

- зниження бар'єрів входу на ринок та виходу з ринку з метою посилення тиску потенційної конкуренції (зокрема, скорочення кількості процедур для започаткування бізнесу, посилення антімонопольного контролю за діяльністю органів державної та муніципальної влади, які створюють додаткові бар'єри тощо);

- впорядкування системи надання пільг і державної допомоги, оскільки компанії, діяльність яких субсидується державою, нерідко погіршують конкурентне середовище та сприяють встановленню цін, вищих за конкурентні. Коли споживачі змушені купувати продукцію захищених місцевих виробників, то це може нівелювати весь позитивний ефект від введення пільг;

- дебюрократизація економіки на основі проведення адміністративної реформи. Політика держави має бути спрямованою на те, щоб розпустити владні економічні угруповання або обмежити їх негативний вплив на діяльність підприємств. Йдеться зокрема, про скорочення кількості контролюючих органів, уточнення та чіткий розподіл функцій між ними, а також оптимізацію їх прав та обов'язків;

- реалізація стратегії "ефективного конкурента", тобто виділення фірми, яка виступає новатором у сфері товарного асортименту, технології виробництва, бере участь в агресивній ціновій стратегії, спрямованій на зниження ціни товару; тощо. Будь-яка взаємодія фірм, яка може призвести до усунення з ринку або поглинання "енергійного конкурента", повинна розглядатися як така, що спрямована на зниження рівня конкуренції і, як правило, має заборонятися.

- перехід від агресивної політики щодо обмеження імпорту до політики стимулювання експорту задля створення стимулів для вітчизняних підприємств для виходу на міжнародні ринки та інші.

Висновки. Забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на сучасному етапі економічного розвитку є надзвичайно важливим, вкрай необхідним і безумовно, нагальним завданням України. Щоб стати конкурентоспроможними, вітчизняним підприємствам потрібні не тільки фінансові ресурси, але й передусім, політична воля. Насамперед, їм потрібно звільнитися від віджиганих себе форм ведення господарської діяльності та змінити існуючу інституційну організацію виробництва. Прагнення до здобуття конкурентоспроможності демонструють не встановленням політичних зв'язків із владою та вибудовуванням на ринку перешкод для появи нових конкурентів, а, насамперед, використанням справді ринкових методів здобуття конкурентних переваг – активізацією інноваційної активності, оптимізацією системи управління та організації виробництва, тощо. У свою чергу, держава також має змінити систему стимулів і мотивацій, усунути перешкоди на шляху до розвитку конкурентного середовища, змінити правила, які обмежують і спрямовують економічну поведінку тощо.

Список використаних джерел

1. Алексеев С.Б. Теоретические аспекты конкурентоспособности предприятий // Экономика: проблемы теории та практики. Збірник наукових праць. Випуск 191: В 4 т. Том II. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – С.614–619.
2. Спиридонов И. Международная конкуренция и Россия. – М.: ИНФРА-М, 1997 – 102 с.
3. Большая экономическая энциклопедия. – М.: Эксмо, 2007. – 816 с.
4. Баумгартен Л.В. Анализ методов определения конкурентоспособности организаций и продукции / Л.В. Баумгартен // Маркетинг в России и за рубежом. – 2005. – N4. – С. 72–85.

5. Тенденції змін стану конкурентного середовища в економіці України у 2011 році: Звіт про науково-дослідну роботу / Центр комплексних досліджень з питань антимонопольної політики Антимонопольного комітету України. – Київ. – 2013. – с. 113.

6. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер – М.: Прогресс, 1983. – 401 с.

7. Круш П.В., Максименко І.А. Регулююча функція держави та її роль у формуванні ринкового інституційного середовища // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. – 2004. – Випуск 75. – с. 227.

8. Дементьев В.В., Вишневський В.П. Чому Україна не інноваційна держава: інституційний аналіз. // Економічна теорія. – 2011. – №3. – с.6.

9 The 2011 Index of Economic Freedom [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.heritage.org/index>

10. International property rights index. 2013 Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.propertyrightsalliance.org/userfiles/2013%20International%20Property%20Rights%20Index-PRA.pdf>

11. Інвестиційний клімат в Україні: яким його бачить бізнес: Аналітична доповідь. Міжнародна фінансова корпорація. – К.: 2011. – с. 13.

12. Вальтер Ж. Вальтер Ж. Конкурентоспособность: общий подход. – М.: Росийско-Европейский Центр Экономической Политики (РЕЦЭП). – 2005. – С. 19.

13. Точка бифуркації. Чітке відмежування влади від бізнесу може розблокувати потенціал для розвитку України / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Politics/56999>.

Надійшла до редколегії 02.09.13

Г. Филлюк, д-р экон. наук, проф.
КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Раскрыта сущность понятия конкурентоспособность предприятия. Охарактеризованы эндогенные и экзогенные причины низкого уровня конкурентоспособности отечественных предприятий. Сформулированы рекомендации по решению этой проблемы в Украине.

Ключевые слова: конкурентоспособность предприятия, конкуренция, барьеры входа на рынок, квазиконкурентоспособность.

G. Fyliuk, Doctor of Economics, Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

PROBLEMS AND WAY OF INCREASE OF UKRAINIAN COMPANIES' COMPETITIVENESS UNDER GLOBALIZATION

The paper exposes key aspects of company's competitiveness. An absence of competitive enterprises in Ukraine is proved. Internal reasons of low level of their competitiveness caused by activity of Ukrainian companies are characterized. External reasons of low level of Ukrainian companies' competitiveness which are caused by special issues of their macroeconomic and microeconomic environment are exposed. The role of competition in ensuring of competitiveness of Ukrainian companies is shown. The author argues that under the absence of efficient competitive environment and formation of civilized market relations Ukrainian enterprises do not use established ways of reaching competitive advantages. The paper proves that such reasons determine a necessity of improvement of current mechanisms and methods of solving this problem or searching new ones. Recommendations towards increase of competitiveness of companies in Ukraine are suggested. Among them are increase of quality of government institutions, development of competition institute, implementation of "efficient competitor" strategy, debureaucratization of economy; reduction of market entry and exit barriers; improvement of the system of providing benefits and state aid for a companies, etc.

Keywords: company's competitiveness, competition, entry barriers, quazicompetitiveness

УДК 334.024
JEL O 310

А. Шегда, д-р экон. наук, проф.,
Т. Онисенко, асп.
КНУ имени Тараса Шевченко, Київ

ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА КНИГОВИДАВНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Стаття присвячена актуальній для сучасного книговидавничого бізнесу проблемі управління інноваціями, впровадженню технологічних інновацій, що розглядається як перспективна стратегія для конструктивного розвитку галузі. Виявлено, що сучасні тенденції спаду інтересу до книги вимагають від видавців впровадження нових інноваційних методів виробництва і розповсюдження. Проаналізовано інструменти, які можна при цьому використовувати.

Ключові слова: інновації; інноваційна діяльність; управління інноваційною діяльністю; інструменти управління інноваціями.

Постановка проблеми. Сучасний книговидавничий ринок характеризується суперечливою динамікою розвитку, яка супроводжується впровадженням технологічних інновацій, нових організаційних структур, методів організації виробництва, виведення на ринок товарів принципової новизни. Здатність адаптуватися до швидко змінюваних умов ринку вимагає від книговидавничих підприємств активних інноваційних дій на всіх напрямках економічної діяльності, від маркетингових до технологічних та організаційних. Вирішальна роль при розв'язку цього стратегічного завдання належить внутрішньо-організаційному менеджменту.

У сучасних умовах класична парадигма менеджменту, яка спрямована на прогнозування і точного планування виявляється недостатньою для успішного функціонування підприємства в умовах нестабільності зовнішнього середовища та непередбачуваності. Тому існує гостра необхідність у розробці нових прийомів менеджменту, нових підходів до аналізу ситуацій, які виникають в економіці, та потребують реальних управ-

лінських дій. Основною характеристикою інноваційного процесу є нелінійність, що відрізняє його від інших процесів, таких, як виробництво і логістика. Це приводить до того, що інноваційний процес набуває ознак непередбачуваності та ризиковості.

У зв'язку з цим виникає необхідність розширення методів та інструментів інноваційного менеджменту, тобто принципів і способів прийняття рішень, прийомів, використовуваних підприємством для забезпечення ефективності функціонування на ринку. Для розробки стратегії прийняття управлінських рішень необхідно створити ефективний інструментарій, що дозволяє в нестабільних ринкових умовах знайти оптимальний варіант рішень.

Успішне управління підприємством передбачає знання об'єктивних законів соціально-економічного розвитку суспільства. Пізнаючи механізм дії цих законів є теоретичною основою розробки методів та інструментів для діагностики, аналізу і прогнозування економічного розвитку підприємств; ефективного управління ними; визначення економічних ризиків та їх попередження.

© Шегда А., Онисенко Т., 2013